

Deel III. De exegese van het Bijbelboek Spreuken.

Hoofdstuk 20b. De exegese van Spreuken 1:8-19.

Vermijd slechte vrienden.

AAN HET BEGIN VAN DIT VERS VAN SPREUKEN 1 WAARSCHUWT SALOMO ZIJN ZOON VOOR SLECHTE vrienden. Deze zondaars zoals Salomo hen terecht schetst praten mooi om de begeerte in het hart van de naïeve jongeling gaande te maken. Dat doet de wereld en met name de overste van de wereld altijd. Maar wees gewaarschuwd! Er is een spreekwoord dat erop betrekking heeft: als de vos zijn passie preekt; boer, pas op je kippen! Dat geldt zeker voor vandaag. We laten ons zo gemakkelijk verleiden en beet nemen. En ben je eenmaal in de strik is het zo moeilijk om je eruit los te maken!

Rijk worden is altijd verleidelijk (zie de verzen 11-14); alleen je moet natuurlijk niet op de middelen letten om deze rijkdom te verkrijgen want het kan doden kosten. Het kost zelfs je eeuwige zaligheid! De apostel vermaant zijn jonge medewerker in het Evangelie, Timotheüs: *'Doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, tot welke sommigen lust hebbende zijn afgedwaald van het geloof, en hebben zichzelf met vele smarten doorstoken.'* (1 Timotheüs 6:9-10) Daar heb ik niets aan toe te voegen. De apostel Paulus had dat van niemand anders geleerd dan van de wijze Salomo.

In vers 15 komt Salomo op zijn vermaning in vers 10 terug. Dat blijkt ook uit de benaming *'mijn zoon'* die we ook aantreffen in de verzen 8 en 10 en in vers 15 herhaald wordt. Salomo sluit dit hoofdstuk over het vermijden van slechte vrienden af wanneer hij zijn zoon in de verzen 16-19 waarschuwt voor de gevolgen die rijk willen worden met zich brengt.

Spreuken 1:10.

Mijn zoon! indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet;

Citaten vanuit deze studie.

IN DEZE STUDIE HEB IK DIT VERS VERSCHILLENDE KEREN GECITEERD. WE VERWIJZEN NAAR DE DIVERSE pagina's en geven een en ander puntsgewijze weer. Zo nodig kom ik er later op terug.

1. In dit vers vinden we voorbeelden van kenmerkende Hebreeuwse poëzie zoals in hoofdstuk 10a duidelijk gemaakt is: beeldspraak over oorlogvoering, chiastische structuur en metafoer (zie pag. 57-58, 78). Ook zien we het gebruik van personificatie (zie pag. 67). In het geval van prosopopoeia worden sprekende woorden en beelden gebruikt om anderen te overtuigen: in dit geval tot misdaad. Maar een dergelijke stijfijfiguur gebruikt Salomo ook om te waarschuwen tegen buitenechtelijke relaties en ontucht.
2. Dat tucht een zaak is van horen en niet van voelen, zeggen pag. 240-241 duidelijk. We voegen hier aan toe dat tot deze tucht ook de weigering behoort om mee te doen met kwade praktijken.
3. Pag. 244 maakt duidelijk dat het woord בני, zoals hier in vers 10, in het Bijbelboek Spreuken twee en twintig keer voorkomt. Op deze pagina worden ook alle teksten genoemd zodat ik er nu aan voorbijga. Opmerkelijk is dat dit woord net zo vaak voorkomt als het Hebreeuwse alfabet letters telt.
4. Op pag. 247-248 wordt het belang bevestigd van een goed en harmonieus gezin onder de vreeze des HEEREN. In onze tijd kunnen we dit niet vaak genoeg benadrukken. Dat een dergelijke vermaning ook van toepassing is op veel kerkelijke gezinnen staat zonder meer vast. Dat is bij de exegese van de voorgaande twee verzen duidelijk onder woorden gebracht.

Verwijsteksten bij de Kanttekeningen.

UIT HET GEHEEL VAN DE KANTTEKENINGEN BIJ DE STATENVERTALING VERWIJZEN VIER BIJBELplaatsen naar Spreuken 1:10. Het zijn de volgende onderstaande plaatsen:

Psalm 1:1. *'Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddelozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.'*

Spreuken 1:8. *'Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet.'*

Spreuken 2:1. 'Mijn zoon! zo gij mijn redenen aanneemt, en mijn geboden bij u weglegt.'

Spreuken 4:14. 'Kom niet op het pad der goddelozen, en tred niet op den weg der bozen.'

Een enkele opmerking: In bovenstaande Bijbelplaatsen is duidelijk dat de vermaning van de vader en de onderwijzing van de moeder tot hun zoon en andere kinderen geen overbodige luxe zijn. Wie het Bijbelboek Spreuken aandachtig leest en op zich laat inwerken zal dit beamen. Daarbij gelden deze vermaning en onderwijzing niet alleen eigen kinderen maar via dit woord heel de jeugd van kerk, volk en staat; kortom, ze komen heel onze samenleving ten goede. Maar dat niet alleen. Wanneer ze uit genade gedompeld zijn in de vreeze des HEEREN en Gods Woord heerschappij voert in ons midden, vormen dergelijke gezinnen de kurken waar onze maatschappij op drijft en wordt Gods Koninkrijk gebouwd.

Vertalingen en tekstgetuigen.

IK HEB DE VOLGENDE VERTALINGEN GERAADPLEEGD ZO NODIG MET TRANSCRIPTIE. VAN VERTALINGEN kan men veel leren voor de exegeese.

Biblia Hebraica	:בְּנֵי אִסְיָפוֹתוֹךָ אֶל־תְּבֹא:
Transcriptie	Be'n'y 'im-y'epattw ^{oekaa} chatta ^{aa} 'iy ^m 'al-t ^{oo} b ^{ee} ':
Werkvertaling	Mijn zoon! indien zondaars je (<i>tot het kwade</i>) overreden, moet je (<i>dat</i>) niet willen:
Septuaginta	ὐέ μή σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἄσεβεις μηδὲ βουληθῆς ἔαν παρακαλέσωσί σε λέγοντες
Transcriptie	Huie mè se planèsoosin andres asebeis mède boulèthèis ean parakalesoosi se legontes.
Vertaling	Mijn zoon! indien goddeloze mannen u verleiden, ga helemaal niet op hun raad in ook al willen ze u met woorden overreden
Vulgata	fili mi si te lactaverint peccatores ne adquiescas
Vertaling	Mijn zoon! indien zondaren u willen verlokken, moet je niet instemmen.
Franse vert.	Mon fils, si de mauvais garçons essaient de t'entraîner au mal, n'accepte pas.
Vertaling	Mijn zoon, indien slechte mannen proberen u te verleiden tot het kwaad, stem niet toe.
Duitse vert.	Mein Kind, wenn dich die bösen Buben locken, so folge nicht!
Vertaling	Mijn kind, wanneer de boze schurken u verlokken, volg dan niet!
Engelse KJV	My son, if sinners entice thee, consent thou not.
Vertaling	Mijn zoon, als zondaren u verlokken, stem niet toe.
American SV	My son, if sinners entice thee, consent thou not.
Vertaling	Mijn zoon, als zondaren u verlokken, stem niet toe.
Geneva Bible	My sonne, if sinners doe intise thee, consent thou not.
Vertaling	Mijn zoon, als zondaren u verlokken, stem niet toe.
Statenvertaling	Mijn zoon! indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet;
Herziene SV	Mijn zoon, als zondaars jou willen verleiden, bewillig er dan niet in.
Nieuwe Vert.	Mijn zoon, indien zondaren u willen verleiden, bewillig niet;
Leidse vertaling	Mijn zoon, indien zondaren u willen verleiden, bewillig niet.
Nw. Bijbelvert.	Mijn zoon, als zondaars je proberen in te palmen, geef er niet aan toe.
Het Boek	Mijn zoon, als slechte mensen proberen je om te praten, ga dan niet overstag.
Naardense BV	Mijn zoon, als zondaars je willen verleiden, bewillig dan niet.
Willibrord vert.	Mijn zoon, als zondaars u willen verleiden, stem dan niet toe.

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen:

1. Wat de Hebreeuwse Masoretische tekst in de Biblia Hebraica betreft, in het tekstkritisch apparaat en eventuele tekstvarianten is het volgende te melden. Zestig handschriften van de Septuaginta hebben in plaats van אֶל־תְּבֹא een vollediger schrijfwijze,

namelijk אֱלֹהֵי-הַאֱבָרָה in plaats van de beknoptere zoals in de Masoretische tekst. De betekenis verandert er niet door. Enkele handschriften hebben אֱלֹהֵי-הַבְּרָאָה, maar ook dan verandert de betekenis niet. Ook wordt voorgesteld om de woorden אֱלֹהֵי-הַבְּרָאָה hier in vers 10 weg te laten in overeenstemming met vers 15 vanwege het metrum. Een verandering voorstellen vanwege het metrum is altijd een hachelijke zaak. Voor je het weet, laat je de betreffende tekst buik spreken. In elk geval is de noodzaak van deze voorgestelde veranderingen niet aanwezig, zodat we kunnen uitgaan van de onderhavige tekst. Zie ook de “Woordstudie vanuit het Hebreeuws”.

2. We merken op dat in de Septuaginta “zondaars” in de Biblia Hebraica vertaald is met “goddeloze mannen” (in andere vertalingen worden ze omschreven als “slechte mannen”, “boze schurken” en “slechte mensen”). En verder dat “niet inwilligen” in de Biblia Hebraica omschreven is met “ook al willen ze u met woorden overreden”. Met de toevoeging van λεγοντες, “zeggende”, grijpt de Septuaginta al vooruit op vers 11. In mijn vertaling heb ik het als volgt weergegeven: “met woorden”. De tekst in de Septuaginta is dus uitgebreider dan de Hebreeuwse tekst.
3. Uit de tijden van de werkwoorden in de Vulgata blijkt dat deze zondaren de vooropgezette bedoeling hebben om de zoon te bedriegen. Technisch gesproken is “lactaverint” een futurum exactum in de derde persoon pluralis en als zodanig een actio instans, waaruit blijkt dat zij van plan zijn, op het punt staan en voornemens zijn om hem te bedriegen zoals ook blijkt uit het gebruik van de aoristus in het Grieks. Het woord “adquiescas” is een coniunctivus tweede persoon singularis en heeft zo met het woord “ne” als ontkenning de waarde van een verbod. De vertaling van de Vulgata is overeenkomstig het begrip van de Hebreeuwse tekst.
4. De Franse vertaling omschrijft de Hebreeuwse tekst correct zoals de Vulgata en omschrijft “zondaars” als “slechte mannen”.
5. Bovenstaande geldt ook de Duitse vertaling. Deze omschrijft “zondaars” als “boze schurken”.
6. Ook de drie Engelse vertalingen (King James Version, American Standard Version en Geneva Bible) hebben een correcte omschrijving van het Hebreeuwse taaleigen.
7. Wat de acht door mij geraadpleegde Nederlandse vertalingen aangaat (Statenvertaling, Herziene Statenvertaling, Nieuwe Vertaling, Leidse vertaling, Nieuwe Bijbelvertaling, Het Boek, Naardense Bijbelvertaling en Willibrordvertaling) merken we het volgende op:
 - a. De Statenvertaling gebruikt in haar vertaling lidwoorden die men in de Hebreeuwse tekst niet vindt. Dat heeft geen enkele van de door mij geraadpleegde Nederlandse vertalingen.
 - b. De Herziene Vertaling omschrijft de Hebreeuwse tekst in, overigens correcte, hedendaagse woorden die makkelijker in het gehoor liggen. Dat geldt in wezen ook voor de andere vertalingen (Nieuwe Vertaling, Leidse vertaling, Nieuwe Bijbelvertaling, Het Boek en Willibrordvertaling), behalve de Nieuwe Vertaling en de Naardense Bijbelvertaling.
 - c. Het Boek omschrijft “zondaars” als “slechte mensen” min of meer in overeenstemming met de Franse vertaling.
8. Resumerend is van de tekstgetuigen de Latijnse Vulgata het dichtst bij de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst gebleven.

Woordstudie vanuit het Hebreeuws.

WE KOMEN NU TOT DE STUDIE VAN DE DIVERSE HEBREEUWSE WOORDEN EN HUN BETEKENIS IN het verband van Spreuken.

בְּנֵי

De eerste consonant is ב, bet. In deze consonant is een dagesj lene om een harde uitspraak aan te geven. Onder deze consonant is als schriftteken een sjewa quiescens om aan te geven dat deze consonant geen vocaal bij zich heeft. De tweede consonant is נ, nun. Het vocaalteken er onder is chireq, een i-klank. De derde consonant is י, yod. De transcriptie is: b^enⁱy.

De laatste consonant van dit woord is een pronomen suffixum of persoonlijk voornaamwoord en betekent “mijn”. Dit woord staat in de zogenaamde status constructus en betekent dat dit woord verbonden is met het daarop volgende woord. De stam van het woord is בן en betekent “zoon”. Ik heb er eerder over geschreven bij de exegese van vers 8. Zie aldaar.

אִם־יִפְתּוּךָ

De eerste consonant is א, alef. Het vocaalteken er onder is chireq, een i-klank. De tweede consonant is ם, slot-mem. De verbinding met het volgende woord is als schriftteken een zogenaamde maqqef, een bovenliggend streepje, waardoor deze woorden als één woord gelezen worden. De derde consonant is י, yod, met als schriftteken een sjewa mobile. De vierde consonant is פ, pe, met als vocaalteken patach, een a-klank. De vijfde consonant is ת, tau. De dagesj in deze consonant als schriftteken is de dagesj forte en geeft in dit geval een verdubbeling aan. Het accentteken onder deze consonant is merha en verbindt deze met de volgende consonant. De zesde consonant is ו, waw, met als vocaalteken in deze consonant soereq, een oe-klank. De laatste consonant is ך, slot-kaf, met als vocaalteken in deze slot-kaf qameets, een aa-klank. De transcriptie is: ⁱmy^ep^{att}-w^{oe}k^{aa}.

Het Hebreeuws kent conditionele zinnen, dat wil zeggen: zinnen die beginnen met “als ...” gevolgd door “dan ...”. De eenvoudigste vorm van een conditionele zin wordt gevormd door een voorzin (protasis) en een nazin (apodosis), die asyndetisch (zonder voegwoord) naast elkaar zijn geplaatst, zoals in Spreuken 18:22. In ons vers wordt de voorzin gevormd door אִם־יִפְתּוּךָ en de nazin door אֶל־תִּבְאֵ: . Zo is het ook in mijn werkvertaling omschreven.

Het woordje אִם vertalen we met “als”. En de vorm יִפְתּוּךָ is een werkwoordsvorm in de pielvorm, imperfectum prohibitivus, derde persoon masculinum (mannelijk) pluralis (meervoud) met een suffix (achtervoegsel), tweede persoon masculinum singularis (enkelvoud). De stam van het werkwoord is: פתח, patah. Letterlijk betekent dit werkwoord: een opening geven aan je eigen verkeerde en negatieve gevoelens; je bent te verleiden; zich tot een dwaas laten maken: iemand in een toestand brengen waarin hij zichzelf niet kan staande houden (Exodus 22:16). Vandaar is de betekenis: overreden (door huichelachtige woorden), overtuigen, bedriegen, verzoeken, vleien (zoals de satan bij Eva deed via de slang in Genesis 3:1-5).

In de Septuaginta geeft de werkwoordsvorm, een aoristus activi, aan dat goddeloze mannen de zoon op het punt staan of voornemens zijn om hem te verleiden. Vergelijk ook Hebreeën 11:38 waar dezelfde werkwoordsvorm wordt gebruikt.

Het woord komt in deze vorm ook voor in Spreuken 16:29, 20:19 en 24:28 en verder in chokmatische teksten in diverse Bijbelboeken van het Oude Testament. Derivaten van dit woord (פתי, pèti, en פתאים, petaim) komen voor op pag. 182-183, 187-188 en 190 van deze studie (exegese van Spreuken 1:4). We willen daar graag naar verwijzen.

חַטָּאִים

De eerste consonant is ח, chet, met als vocaalteken patach, een a-klank. De tweede consonant is ט, teth, met als vocaalteken qameets, een aa-klank. In het midden van deze consonant vinden we als schriftteken een dagesj forte, die een verdubbeling van de consonant aangeeft. De derde consonant is א, alef, met als vocaalteken chireq, een i-klank. De vierde consonant is י, yod. De laatste consonant is ם, slot-mem. De transcriptie is ch^{att}aaⁱym. Dit woord betekent: zondaars: mensen die niet tot hun doel komen en daarom schuldig staan voor God en mensen, die het doel missen, afwijken.

Het woord (חטא, chatta) komt met alle derivaten in het hele Oude Testament 595 keer voor waarvan in het Bijbelboek Spreuken 16 maal, o.a. in Spreuken 8:36, 13:21, 19:2 en 23:17.

אֶל־תִּבְאֵ:

De eerste consonant is א, alef, met als vocaalteken patach, een a-klank. De tweede consonant is ל, lamed. Daarna volgt als schriftteken de maqqef als verbinding met het volgende woord. De derde consonant is ת, tau, met als schriftteken een dagesj lene in de consonant, met als vocaalteken cholem, een o-klank, schuin links er boven. De vierde consonant is ב, bet, met als vocaalteken tsere,

een e-klank. Het accentteken tussen deze en de volgende consonant is silluq bij het einde van de zin. De laatste consonant is א, alef, gevolgd door de sof passuq als schriftteken, het zogenaamde pausa-teken. De transcriptie is: 'a|t^{oo}b^{ee}': .

Dez werkwoordsvorm is afgeleid van het werkwoord אבה, abah, en betekent "inwilligen". Het is een imperfectum iussivus van de qalvorm tweede persoon masculinum singularis en dient vertaald te worden met: "dat moet je niet willen"; "daar moet je niet naar luisteren". Oorspronkelijk betekent het: onderscheiden tussen goed en kwaad, wijs en dwaas, waarbij het willen en denken zijn ingeschakeld en de zinnen geoefend worden. Het woord komt ook voor in Richteren 11:17; Spreuken 1:25, 30 en 6:35.

De schat aan Schriftuurlijke kennis.

BIJ SPREUKEN 1:10 ZIJN ONDERSTAANDE TEKSTEN VAN BELANG:

Genesis 39:7-12. *'En het geschiedde na deze dingen, dat de huisvrouw zijns heren haar ogen op Jozef wierp; en zij zeide: Lig bij mij! Maar hij weigerde het, en zeide tot de huisvrouw zijns heren: Zie, mijn heer heeft geen kennis met mij, wat er in het huis is; en al wat hij heeft, dat heeft hij in mijn hand gegeven. Niemand is groter in dit huis dan ik, en hij heeft voor mij niets onthouden, dan u, daarin dat gij zijn huisvrouw zijt; hoe zoude ik dan dit een zo groot kwaad doen, en zondigen tegen God! En het geschiedde, als zij Jozef dag op dag aansprak, en hij naar haar niet hoorde, om bij haar te liggen, en bij haar te zijn; zo gebeurde het op zulk een dag, dat hij in het huis kwam, om zijn werk te doen, en niemand van de lieden des huizes was daar binnenshuis; en zij greep hem bij zijn kleet, zeggende: Lig bij mij! En hij liet zijn kleet in haar hand, en vluchtte, en ging uit naar buiten.'*

Richteren 16:16-21. *'En het geschiedde, als zij hem alle dagen met haar woorden perste, en hem moeilijk viel, dat zijn ziel verdrietig werd tot stervens toe; zo verklaarde hij haar zijn ganse hart, en zeide tot haar: Er is nooit een scheermes op mijn hoofd gekomen, want ik ben een Nazireër Gods van mijn moeders buik af; indien ik geschoren wierd, zo zou mijn kracht van mij wijken, en ik zou zwak worden, en wezen als alle de mensen. Als nu Delila zag, dat hij haar zijn ganse hart verklaard had, zo zond zij heen, en riep de vorsten der Filistijnen, zeggende: Komt ditmaal op, want hij heeft mij zijn ganse hart verklaard. En de vorsten der Filistijnen kwamen tot haar op, en brachten dat geld in hun hand. Toen deed zij hem slapen op haar knieën, en riep een man, en liet hem de zeven haarlokken zijns hoofds afscheren, en zij begon hem te plagen; en zijn kracht week van hem. En zij zeide: De Filistijnen over u, Simson! En hij ontwaakte uit zijn slaap, en zeide: Ik zal ditmaal uitgaan, als op andere malen, en mij uitschudden; want hij wist niet, dat de HEERE van hem geweken was. Toen grepen hem de Filistijnen, en groeven zijn ogen uit; en zij voerden hem af naar Gaza, en bonden hem met twee koperen ketenen, en hij was malende in het gevangenhuis.'*

Psalms 1:1. *'Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddelozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.'*

Psalms 50:18. *'Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem; en uw deel is met de overspelers.'*

Spreuken 7:21-23. *'Zij bewoog hem door de veelheid van haar onderricht, zij dreef hem aan door het gevele harer lippen. Hij ging haar straks achterna, gelijk een os ter slachting gaat, en gelijk een dwaas tot de tuchtiging der boeien, totdat hem de pijl zijn lever doorsneed; gelijk een vogel zich haast naar den strik, en niet weet, dat dezelve tegen zijn leven is.'*

Spreuken 13:20. *'Die met de wijzen omgaat, zal wijs worden; maar die der zotten metgezel is, zal verbroken worden.'*

Spreuken 20:19. *'Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke; vermeng u dan niet met hem, die met zijn lippen verlokt.'*

Romeinen 16:18. *'Want dezulken (nl. die tweedracht en ergernissen aanrichten tegen de leer) dienen onze HEERE Jezus Christus niet, maar hun buik; en verleiden door schoonspreken, en prijzen de harten der eenvoudigen.'*

Efeze 5:11. *'En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer.'*

1 Petrus 5:8-9a. *'Zijt nuchteren, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende, wien hij zou mogen verslinden; dewelken wederstaat, vast zijnde in het geloof ... '*

Enkele opmerkingen:

1. De twee bovengenoemde aanhalingen en geschiedenissen uit Genesis 39 en Richteren 16 lijken oppervlakkig gezien op elkaar. Toch is er een groot verschil. Jozef wordt ondanks zijn heel hoge positie in huis bewaard voor de verleiding van de vrouw van zijn heer door haar te ontvluchten al moet hij zijn kleed bij haar achterlaten. Hij wil dit grote kwaad niet doen en zondigen tegen God. Dat is niet zijn verdienste maar de genade van God. Hij bewaart hem ervoor. Weliswaar komt hij erdoor in de gevangenis terecht maar na acht jaar wordt hij verhoogd en krijgt de hoogste positie in Egypte op Faraö na; en dat alles om in de weg van Gods voorzienig bestel een groot volk in het leven te behouden. Zie Hebreëen 11:21-22.
2. De geschiedenis van Simson en Delila in Richteren 16 is ook een Bijbels voorbeeld van verleiding maar van een heel andere orde dan die van de vrome Jozef in Genesis 39. Per slot van rekening zocht Simson uit vrije wil deze Filistijnse vrouw op. Vrijwillig ging hij met haar om, hoewel hij, na alle pogingen die ze aanwendde om achter het geheim van zijn kracht te komen, had kunnen begrijpen waar ze op uit was. Hij is ondanks zijn grote mannelijke kracht voor de verleiding van een vrouw bezweken. Het kostte hem zijn beide ogen. Maar bovenal, het kostte hem zijn nazireërschap. Hij maakte dat zijn vijanden de HEERE geweldig lasterden. Gode zij dank, de HEERE gaf hem uit genade zijn kracht terug waardoor zijn haar weer begon te groeien. En in zijn dood nam hij minstens drie duizend Filistijnen mee om voor God rekenschap af te leggen. Zie Hebreëen 11:32-33.
3. De citaten uit het boek der Psalmen bevestigen het belang van onze tekst uit het Bijbelboek Spreuken.
4. Het vorige geldt ook voor de citaten uit Spreuken, die hetzelfde thema aansnijden waarvan onze tekst spreekt. Vooral verleidelijke woorden doen veel kwaad voor een ongelovig mens al kan een wedergeboren ziel nooit uit Gods hand vallen.
5. Ook de apostelen Paulus en Petrus hadden last van allerlei schoon klinkende woorden waarin Christus niet te vinden was. Hoe kunnen we de listen van de boze weerstaan? Alleen in de weg van het ware geloof en via het gedurige gebed!

Uitleg.

1. VOOR DE EXEGESE IS HET BELANGRIJK REKENSCHAP TE GEVEN VAN DE STIJLFIGUREN DIE IN ONZE tekst en in de verzen 10-19 voorkomen. Zie voor een overzicht van de genres pag. 53-67 van deze studie.

1a. We denken dan aan de stijlfiguur van het chiasme (zie pag. 175, 181, 220, 241), immers het thema van vers 10: verlokking door een bende boosdoeners en vaderlijke waarschuwing, komt in vers 19 terug bij wijze van conclusie en als een triest gevolg wanneer een argeloos kind zich willoos laat meevoeren door deze zondaars. Een soort chiasme vinden we ook in Spreuken 1:10-19 en 1:20-33, in die zin dat de verzen 10-19 aan de zoon duidelijk maken dat hij bepaald gezelschap beslist moet mijden en dat de verzen 20-33 aan de zoon benadrukken bij welk gezelschap hij zich absoluut moet voegen namelijk in het gezelschap van Vrouwe Wijsheid, Jezus Christus, wil het wel zijn tot zijn eeuwige zaligheid.

1b. Wanneer Salomo zondaars sprekend invoert, maakt hij gebruik van de stijlfiguur van prosopopoeia (προσωποποιία). Dat is een oneigenlijke manier van spreken. Letterlijk betekent prosopopoeia persoonsverbeelding. Het is een term uit de retorica om indrukken van emoties weer te geven van personen op een beslissend moment van hun leven. Want natuurlijk hebben deze zondaars nooit op deze manier gesproken, want dan zouden ze hun boze plannen kenbaar gemaakt en zichzelf verraden hebben aan de jongeling en was hij voor hen gewaarschuwd. Neen, via verleidelijke woorden en kracht van overtuiging lokken ze hun toekomstige slachtoffers in hun fuiken waaruit ze zich nauwelijks kunnen losmaken. Maar hierdoor geeft de wijze Salomo weer hoe de zondaars in vers 10 denken en handelen en waarschuwt hij ernstig voor hun listen en lagen.

1c. We noemden eerder onder "Woordstudies vanuit het Hebreeuws" het gebruik van conditionele zinnen met de zogenaamde protasis en apodosis. Deze stijl gebruikt Salomo ook in onze tekst en in de verzen 10-19. We zien dan het gebruik van protasis of voorzin in de verzen 11-14 en dat van apodosis of nazin in de verzen 15-18. Daarmee wil de auteur onder meer duidelijk maken hoezeer zondaars het van de snelheid van hun misdaden moeten hebben net zoals hoeren

waarover verder op in Spreuken gesproken wordt. Daarom proberen ze met al hun kracht jongeren in de val te lokken. Het gevolg is echter, zo tekent Salomo, dat ze aan het einde van hun leven niet alleen hun leven verliezen maar ook hun ziel. En wat hebben ze dan?

1d. We merken ook in Spreuken 1:10-19 het gebruik op van de stijlfiguur van de metafoor (zie pag. 72, 78, 135, 144) van de strijd in de tijd van de oorlogvoering. Want het is ook een oorlog. Een oorlog om de ziel van een jongere die luistert naar de vreeze des HEEREN waarin zijn ouders hem hebben opgevoed. Een strijd tussen ogenschijnlijk ongelijke partijen.

Aan de ene kant zijn daar de zondaars. Ze zijn slechte mensen die in deze strijd heel wat ervaring hebben opgedaan. Ze zijn booswichten die alle trucjes weten om hun argeloze slachtoffers op hun zwakke plekken aan te vallen. Want hun opperbevelhebber met al zijn helse wapenarsenaal, de duivel, is ontzaglijk sluw. Hij heeft een ervaring zo oud als de wereld bestaat. Hij heeft het alleen maar op ons verderf voorzien en wil ons allemaal naar de hel voeren.

Aan de andere kant is daar die jongeling. Onervaren. Alleen. Zonder wapens. Komend uit een Godvrezend gezin. Ongeoefend in de strijd en in de wapenhandel. Hoe moet dat aflopen? Het is als David tegenover Goliath. Maar juist die vergelijking geeft een zekere garantie voor de uitkomst. Ondanks alles staat deze jongeling een sterke Held terzijde Die God hem heeft verkoren zo hij op de HEERE vertrouwt, zijn leven in Gods hand legt en zich de vermaningen van zijn vader en de lessen van zijn moeder dagelijks te binnen brengt. Onze jongeling is in het geloof en door genade sterk en onoverwinnelijk in het gebed. Zijn hemelse Opperbevelhebber, Christus Jezus, is een Lam maar tegelijkertijd een Leeuw en leert Zijn zwakke kinderen heldhaftig "orelogeren" met de wapenen van de Geest die Hij hen geeft; juist met het oog op de dagelijkse strijd in het leven van de heiligmaking. Werkelijk, de overwinning in deze strijd op leven en dood is zeker. Hij geeft hem Zijn zegen.

2. In Israël had de vader naast de moeder de dure plicht om hun zoon als opvolger samen met hun andere kinderen te waarschuwen voor allerlei verleidelijke voorstellen die van de kant van gewetenloze lieden werden gedaan; juist op die jongeren die nauwelijks ervaring hebben van wat er in de wereld om hen heen te koop is. Juist zij zijn voor zulke booswichten uitgelezen wild die zij intensief bejagen zoals roofdieren hun prooi. Terwijl deze dieren dat doen om in leven te blijven, doen deze boze lieden dat voor vertier en om zichzelf te verrijken. Kennelijk kwamen deze toestanden in het Oude Testament vroeger en in de tijd van Salomo in het bijzonder ook voor. Dat geldt trouwens in alle tijden en zeer zeker de onze. De vraag doet zich voor waarom het juist argeloze meisjes zijn die vaak hulpeloze slachtoffers worden van gewetenloze loverboys die het op hun ondergang voorzien hebben; om slechts één voorbeeld te noemen van wat vandaag speelt. We vinden in ons Spreukenboek het antwoord. Wat dat betreft is ons boek uiterst actueel ook voor de jeugd van nu en doorziet Salomo drieduizend jaar eerder onze perverse tijd helaas in het juiste Bijbelse licht.

3. In de tijd van het Oude Testament kwam verleiding tot kwade praktijken veelvuldig voor. Maar niet alleen in het Oude ook in het Nieuwe Testament, in de tijd van de Romeinse overheersing, was dat schering en inslag; anders had de apostel Paulus zijn geestelijke zoon Timotheüs en de kerk in het algemeen nooit hoeven te waarschuwen voor de geldgierigheid als een wortel van alle kwaad, welke zonde kennelijk ook onder de Christelijke gemeente voorkwam (zie 1 Timotheüs 6:10). Op alle mogelijke manier was er sprake van gewetenloze zelfverrijking:

3a. We denken aan het bendewezen en straatoverrij, waarover de profeet Hosea profeteert in Hosea 6:7-9 en 7:1. *'Maar zij hebben het verbond overtreden als Adam; daar hebben zij trouwelooslijk tegen Mij gehandeld. Gilead is een stad van werkers der ongerechtigheid; zij is betreden van bloed. Gelijk de benden der straatschenders op iemand wachten, also is het gezelschap der priesteren; zij moorden op den weg naar Sichem, waarlijk, zij doen schandelijke daden.'* *'Terwijl ik Israël genees, zo wordt Efraïms ongerechtigheid ontdekt, mitsgaders de boosheden van Samaria; want zij werken valsheid, en de dief gaat er in, de bende der straatschenders stroopt daar buiten.'*

Gangsters komen dus niet alleen voor in Sicilië of Amerika, ze waren er ook al ten tijde van de profeet Hosea in het Israël van de achtste eeuw voor Christus. Salomo had er twee eeuwen eerder in Spreuken al tegen gewaarschuwd. De profeet wijst ook de oorzaak aan: overtreding van het verbond als Adam, toen de mens vanuit een verbroken werkverbond trouweloos tegen God handelde. Gilead wordt met name genoemd als in dit verband zeer berucht. Wat bovendien opvalt is dat het gezelschap van priesters, die zich met heilige zaken zouden moeten bezighouden, met straatschenders wordt vergeleken die op iemand loeren, schandelijke daden plegen en moorden op

de weg naar Sichem! En wat het meest verschrikkelijk is, deze misdadigers zondigen tegen de genade van God! Terwijl de HEERE Israël geneest, wordt ongerechtigheid gevonden in Efraïm en boosheden in Samaria: dieven in huis en stropende straatschenders buiten met alle gevolgen die deze misdaden met zich mee brengen.

3b. We denken in dit verband aan oneerlijkheid en onbarmhartigheid in de handel, waar de profeten Amos en Micha over profeteren in Amos 8:4-6 en Micha 6:10-12. *'Hoort dit, gij, die den nooddriftige opslokt! en dat om te vernielen de ellendigen des lands; zeggende: Wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen? en de sabbat, dat wij koren mogen openen? verkleinende de efa, en den sikkel vergrotende, en verkeerdelijk handelende met bedriegelijke weegschalen; dat wij de armen voor geld mogen kopen, en den nooddriftige om een paar schoenen; dan zullen wij het kaf van het koren verkopen.'* *'Zijn er niet nog, in eens ieders goddeloos huis, schatten der goddeloosheid, en een schaarse efa, dat te verfoeien is? Zou ik rein zijn, met een goddeloze weegschaal en met een zak van bedriegelijke weegstenen? Dewijl haar rijke lieden vol zijn van geweld, en haar inwoners leugen spreken, en haar tong bedriegelijk is in haar mond.'*

We merken als verschijnsel van alle tijden op dat rijken en machtigen steeds begeerte hebben naar meer en nog meer. Het is waar: aan begeren komt nooit een einde; dat is de oerzonde. Dat gold ook in de tijd van Amos en Micha in Israël en Juda. Rijken en machtigen slokken armen en die geen helper hebben behalve God op. Wat een boos opzet klinkt er in dit "opslokken"! En wat een oordeel! Ze kunnen niet wachten om hun waren te verkopen tot het einde van een feesttijd of sabbat waarop niets verkocht mocht worden. En was het dan maar goede waar! Maar ze maakten de maat voor het koren minder, vergrootten de prijs ervan met allerlei bedrog of verkochten in plaats daarvan afval. Ze maakten de armen zo arm dat ze niets bezaten zelfs geen paar schoenen en voor geld als slaven konden worden verkocht.

Ook de profeet Micha striemt de rijken die hun huis vol gestouwd hebben met schatten der goddeloosheid die zij door misdaad verkregen hebben. Ook zij plegen bedrog met hun goddeloze weegschalen terwijl heel het volk een volk geworden is van leugenaars en bedriegers. Ze waren de raad van de wijze Salomo vergeten dat alleen in de vreeze des HEEREN ook voor Israël en Juda en voor alle mensen heil is gelegen.

3c. In het verlengde van het voorgaande treffen we in Israël en Juda ook landhonger van de (groot)grondbezitters aan. Jesaja spreekt er namens God zijn wee over uit in Jesaja 5:8 en Micha in Micha 2:1-2. *'Wee degenen, die huis aan huis trekken, akker aan akker brengen, totdat er geen plaats meer zij, en dat gijlieden alleen inwoners gemaakt wordt in het midden des lands!'* *'Wee dien, die ongerechtigheid bedenken, en kwaad werken op hun legers; in het licht van den morgenstond doen zij het, dewijl het in de macht van hunlieder hand is. En zij begeren akkers, en roven ze, en nemen ze weg; also doen zij geweld aan den man en zijn huis, ja, aan een iegelijk en zijn erfenis.'*

Ook in bovengenoemde teksten zien we dezelfde begeerte die we onder 3b tekenden. Hebzucht en gierigheid is een grote zonde. De HEERE gunde aan iedere inwoner van Israël zijn eigen onvervreemdbaar erfelijk bezit (zie Leviticus 25). Door het trekken van huis aan huis en door het brengen van akker tot akker ontnamen deze hebzuchtige zondaars aan andere inwoners van het land een plaats ter woning en vervielen ze tot grote armoede maar deden bovendien tegen de verordeningen van de HEERE in Zijn heilige wet. Ze gunnen zich geen slaap om in de morgenstond snode plannen te smeden en al dit schandelijk kwaad uit te denken.

Het was de grote zonde van Achan om uit de schatten van Jericho die voor de HEERE bestemd waren iets voor zichzelf weg te nemen maar het kostte door Gods grote toorn hemzelf, heel zijn familie en tientallen Israëlieten het leven (zie Jozua 6 en 7). Het was de grote zonde van koning Achab dat hij om zijn bezit uit te breiden zijn buurman Naboth zijn wijngaard niet gunde en via slinkse praktijken gesteund door Izebel Naboth liet vermoorden om diens erfelijk bezit in beslag te nemen (zie 1 Koningen 21). In wezen zien we iets soortgelijks in Handelingen 5 bij de geschiedenis van Ananias en Saffira die op oneerlijke wijze onder een schijn van vroomheid een bepaald bedrag van de verkoop van hun land bestemd voor de gemeente van Jeruzalem voor zichzelf gebruikten. En wat te denken van hen die vandaag hun jaarlijkse vrijwillige bijdrage voor de kerk niet of niet geheel nakomen om redenen die voor God niet kunnen bestaan! Ook dat is diefstal en gebeurt in elk geval niet vanuit de vreeze des HEEREN! Salomo waarschuwt er tegen!

3d. Niet alleen ten aanzien van geldelijk vermogen, bezit van landerijen en oneerlijke handel zien we de zonde voortwoekeren, ook ten aanzien van partijdige wetgeving en rechtspraak

waartegen Jesaja en Micha profeteren zoals blijkt uit Jesaja 1:23, 5:23, 10:1-4 en Micha 3:1-3. *'Uw vorsten zijn afvalligen, en metgezellen der dieven, een ieder van hen heeft de geschenken lief, en zij jagen de vergeldingen na; den wezen doen zij geen recht, en de twistzaak der weduwen komt voor hen niet.'* *'Die den goddeloze rechtvaardigen om een geschenk, en de gerechtigheid der rechtvaardigen van dezelve afwenden.'* *'Wee dengenen, die ongerechte inzettingen inzetten, en den schrijvers, die moeite voorschrijven; om de armen van het recht af te wenden, en om het recht der ellendigen Mijns volks te roven, opdat de weduwen hun buit worden, en opdat zij de wezen mogen plunderen! Maar wat zult gijlieden doen ten dage der bezoeking, en der verwoesting, die van verre komen zal? Tot wien zult gij vlieden om hulp, en waar zult gij uw heerlijkheid laten? Dat elkeen zich niet zou buigen onder de gevangenen, en vallen onder de gedoden? Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.'* *'Voorts zeide ik: Hoort nu, gij hoofden Jakobs, en gij oversten van het huis Israël! Betaamt het ulieden niet het recht te weten? Zij haten het goede, en hebben het kwade lief; zij roven hun huid van hen af, en hun vlees van hun beenderen. Ja, zij zijn het, die het vlees mijns volks eten, en hun huid afstropen, en hun beenderen verbreken; en vaneen leggen, gelijk als in een pot, en als vlees in het midden eens ketels.'*

Corruptie ook in het rechtspraak is, zo blijkt hier, kennelijk van alle tijden. Onkreukbaar geachte rechters verrijken zichzelf ten koste van wezen en weduwen, zijn voor God afvalligen en voor hun naasten compagnons van dieven. Als omkoopbare rechters verklaren ze om een geschenk schuldigen onschuldig en onschuldigen schuldig. Het kwade hebben zij lief en zij haten het goede. Om dit alles te volvoeren worden ook verfoeilijke wetten uitgedacht waardoor weduwen en wezen volkomen kaal geplunderd worden. Maar hun Verlosser is sterk. Want waar zullen deze rechters met onschuldig bloed aan hun handen verschijnen wanneer God Zijn rechtzitting houdt?

3e. De samenvatting van bovengenoemde gruwelen vinden we in Ezechiël 18:10-13 waarbij aan de ene kant duidelijk wordt dat de rechtvaardige zoon de ongerechtigheid van zijn vader niet zal dragen maar ook dat de onrechtvaardige zoon voor God verantwoordelijk is voor zijn boze daden die hij van zijn rechtvaardige vader niet heeft geleerd. Zie verder voor zondigen met vleiende en verleidelijke taal: Exodus 22:16 (sex met een maagd door een onbekende man); Richteren 14:15 (Filistijnse jongelingen overreden Simsons huisvrouw op de dag van hun huwelijk om diens raadsel aan hen te verraden op straffe van de dood door verbranding), 16:5 (Delila moet op last van Filistijnse vorsten Simson tegen geld overreden om zijn geheim aan hen te verraden); 2 Samuël 3:25 (Joab overreedt koning David om Abner, de legeraanvoerder van Saul, te doden); 1 Koningen 22:20-22 en 2 Kronieken 18:19-21 (Micha ben Jimla, de profeet des HEEREN, profeteert van de dood van Achab te Ramoth in Gilead doordat een leugengeest valse profeten van Achab verleidt hem voor te spiegelen dat hij zal overwinnen); Psalm 78:36 (Het volk vleit de HEERE met hun mond maar liegt tegen Hem met hun tong); Spreuken 16:29 (*'Een man des gewelds verlokt zijn naaste, en hij leidt hem in een weg, die niet goed is'*) en 24:28 (*'Wees niet zonder oorzaak getuige tegen uw naaste; want zult gij verleiden met uw lip?'*).

4a. We hebben er reeds op gewezen dat de aanspraak *'Mijn zoon!'* verklaard is in mijn uitleg bij Spreuken 1:8; een aanspraak die dikwijls terugkomt in dit Bijbelboek dat in de eerste plaats geschreven is voor jonge mensen die zowel jong zijn in jaren en ook jong in godzaligheid. Dikwijls zijn ze niet zo op de hoogte wat in de wereld speelt en missen de kracht van zelfbeheersing. Daarom hebben ze gebed nodig van hen die om hen heen staan en bescherming voorzover zij die toelaten. Want het is hun gedachte dat ze heus wel in staat zijn hun eigen boontjes te doppen. We leven tegenwoordig in een tijd dat kinderen en de jeugd in het algemeen meer weten wat in de wereld om hen heen te koop is dan hun ouders terwijl ze doorgaans helaas de nodige ervaring missen om door genade hun kracht te zoeken in het gebed tot God om bewaard te worden voor de boze en zijn helse invloeden. Daarom deze raad van Salomo.

4b. Laten jonge mensen luisteren naar vermaningen en lessen van hun godzalige ouders, familie en predikanten. Wie van hen bij wie de zorg voor de jeugd als een last op hun hart weegt zou niet treuren over de verderfelijke invloed van het gezelschap van boze schurken en slechte mensen op de lichamen en zielen van onze jongens en meisjes? Over de verderfelijke invloed van televisie en massamedia? Zo gauw als satan een afvallige werd, werd hij een verleider. En hoeveel zondaars bevorderen de doelen van hun duivelse meester? Uit de boven geciteerde tekst uit Spreuken 16 is wel duidelijk dat satan het meeste succes heeft wanneer hij zijn soldaten traint in het werk van leugen en bedrog ((Denk ook aan Genesis 11:4 (torenbouw van Babel); Numeri 31:16 (raad van

Bileam in de zaak van Peor); Deuteronomium 13:6-8 (het dienen van andere goden); 1 Koningen 13:15-19 (de leugen van de oude profeet in Bethel); 2 Samuël 24:1 en 1 Kronieken 21:1 (volkstelling door David); Spreuken 7:5-23 (het nalopen van een hoer); en aan Jesaja 56:12 (wijn en sterke drank zuipen)). De bekende zoon van Sirach zegt: 'Mijn zoon, als je tot de HEERE komt om Hem te dienen, bereid je dan voor op verzoeking' (Jesus Sirach 2:1). Satan bedoelt om te verzoeken maar God bedoelt om Zijn kinderen staande te doen blijven juist door verzoeken heen. Christus bidt tot Zijn Vader in het Hogepriesterlijke gebed: *'Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den boze'* (Johannes 17:15). Hierin vinden we de geestelijke middelen om ons te wapenen tegen alle verleidingen naast Gods geboden en de wijsheid in de vreeze des HEEREN.

4c. Voelt u het hart van de vader die voor zijn jongen strijdt niet beven wanneer hij hem in onze tekst vermaant? Hij smeekt hem als het ware: heb toch geen gemeenschap met deze zondaars, spotters en verachters van God en Zijn Woord! Wijs hen beslist af! Wanneer je naar hun verleidende woorden luistert – al is het alleen maar luisteren! want met luisteren is de zonde in het paradijs begonnen! – ben je al voor de helft verloren en op weg naar het verderf! Mijd het gezelschap van deze boosdoeners! Laat je niet door hun valse redeneringen verleiden! Niets is meer verwoestend voor levende godsvrucht en een godzalige levenswandel! Het is dezelfde raad die Petrus gaf aan de pas bekeerden op de Pinksterdag: *'Wordt behouden van dit verkeerd geslacht!'* (Handelingen 2:40)

5a. Wanneer we nadenken over *'de zondaars'* die verleiden of aanlokken zoals in onze tekst staat, treft het ons dat er in het Hebreeuws een sterk woord wordt gebruikt zoals we in onze "Woordstudies" reeds hebben aangegeven. Want deze zondaars worden niet met de algemenere term "dwazen" genoemd maar zondaars. Zonde is bij deze mensen een manier van leven geworden. Naar de reden van hun levenswijze kunnen we slechts raden. Wellicht hebben ze geen godzalige ouders gehad. Of als ze die wel gehad hadden, hebben ze hun raad in de wind geslagen. In elk geval leven ze niet van eerlijk werk en zoeken er ook niet naar. Hun lust is al maar meer kwaad doen. Ze vormen groepen en zijn telkens op zoek naar nieuwe recruten. Het zijn zondaren van professie. Hun beroep is het plegen van moord tegen betaling van veel geld. Misdadigers. Ze hebben zoveel gif van de oude slang in zich dat ze het liefst niet in hun eentje naar de hel gaan maar in zoveel mogelijk gezelschap want ze willen net zo veel kinderen van de duivel maken als ze zelf zijn. Het te gronde richten van anderen en het liefst jongeren omdat zij het meest vatbaar voor verleidingen zijn, is hun diepste streven. Een geslacht van terroristen en moordenaars is uit hen voortgekomen.

5b. Wat zo in en in triest is, is het feit dat het gezag van God en Zijn Woord in onze maatschappij eigenlijk weg is. Er zijn natuurlijk nog wel van die bekrompen mensen die niet met hun tijd meegaan. Maar dat geslacht is spoedig voorbij. De stroom van vandaag is met je tijd meegaan, onbekrompen, los van God en lekker doen waar je zelf zin in hebt. Daarbij is niets gemakkelijker dan met de stroom meegaan. Want de mens is autonoom en laat zich door niets en niemand de wet voorschrijven. Zo is de gedachtegang. Ik vrees zonder pessimistisch te zijn dat we wat het heersende klimaat betreft om maar niet van moraal te spreken, in een heel donkere en amorele tijd leven zeker voor onze jongeren. Het is niet zozeer de vraag of zondaars je verleiden maar wanneer ze dat doen. Je moet je erop voorbereiden. Ze moeten je niet bij verrassing overvallen. Zonden doen is hun hobby en gewetenloos en schaamteloos als ze zijn willen ze jou daarin meeslepen. Het zijn vissers die veel vis vangen in hun netten en hun aas ziet er heel aantrekkelijk uit maar het einde is het verderf. Want als deze gewetenloze schurken je eenmaal in hun gezelschap ingeluisd hebben, word je hun gewillige en leergierige compaan en mag jij de kastanjes uit het vuur halen. Jeugdcriminaliteit is onder jongeren van gelovige huize ook bij de politie niet onbekend.

5c. Zie verder Genesis 13:13 (Sodom en Gomorra); Richteren 20 (strijd tegen Benjamin); 1 Samuël 15 (ongehoorzaamheid van Saul); Psalm 26:9 (gebed om bewaard te worden voor de mannen des bloeds); Jesaja 3:5 (gericht over de zonde van het volk). Hoeveel smart heeft de profeet Hosea niet gekend toen hij aan Israël vanwege hun zonden tegen het zesde gebod Gods oordelen moest verkondigen. Christus gaf als waarschuwing dat wij niet in Gods Koninkrijk kunnen ingaan, tenzij onze gerechtigheid overvloediger is dan die der schriftgeleerden en farizeën (Mattheüs 5:20). En de apostel Paulus had van de Griekse blijspeldichter Menander geleerd: kwade samensprekingen verderven goede zeden (1 Korinthe 15:33).

6a. Zonder overdrijving kan gesteld worden dat Paulus en Petrus bij de verkondiging van het Evangelie van vrije genade veel last hebben ondervonden van allerlei mooi klinkende en

verleidelijke woorden in de gemeenten op hun zendingsreizen. In verschillende brieven leggen zij er getuigenis van af; in het bijzonder Paulus' brief aan de Galaten. Altijd weer heeft satan geprobeerd wet en evangelie te vermengen nu eens met klaar geweld dan weer als een engel des lichts. Ook de Handelingen der apostelen leggen daarvan getuigenis af. Bij Paulus was er die scherpe doorn in het vlees namelijk een engel des satans die hem met vuisten sloeg (2 Korinthe 12:7-10). Telkens werd hij eraan herinnerd dat hij de gemeente Gods had vervolgd. Het staat niet in de Bijbel maar zou Petrus gedurende zijn hele bediening er geen last van gehad hebben dat hij Christus in weerwil van zijn branie tot driemaal toe verloochend had mede door de verleidelijke stem van een dienstmeisje?

6b. Vermenging van wet en evangelie is een levensgroot gevaar voor de levende kerk. Een kerkmens denkt zo dikwijls dat hij zalig kan worden door een wettisch leven en ziet neer op hen die in wereldgelijkvormigheid hun weg gaan. Maar zowel met het ene als met het andere is het onmogelijk behouden in Sion aan te komen. Soms verwacht men, om het dogmatisch te zeggen, rechtvaardiging met heiliging en denkt: eerst heilig te leven voordat men hopen mag op de vergeving van zijn zonden. Ook die weg is een doodlopende. Soms verwacht men geloof met gevoel in de gedachte: als ik het voel is het waar. Maar de apostel vermaant de gevangenenbewaarder van Filippi: *'Geloof in den HEERE Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis.'* (Handelingen 16:31)

6c. Zijn die verlokkingen er ook niet in onze tijd? Altijd maar weer vechten tegen de bierkaai! En wat haalt het uit? Op zulke moedeloze momenten in het leven van Gods knechten en kinderen is satan erbij om te verleiden: houdt er maar mee op! God hoort je toch niet! En je zou het haast nog geloven ook wanneer je ziet op alles wat zich in onze tijd in maatschappij en kerk afspeelt. En toch, het is ons onmogelijk want we geloven: Christus is Overwinnaar! De zege is Hem beschoren! *'Want wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons; als die in alles verdrukt worden, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet daarin verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven; altijd de doding van den HEERE Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zou geopenbaard worden.'* (2 Korinthe 4:7-10)

7a. De boosdoeners die de naïeve zoon willen verlokken tot misdaad proberen hem grote rijkdom voor te spiegelen wanneer hij op hun avances ingaat. En wie wil er nu niet snel rijk worden? Wie gaat er nu niet voor het grote geld? De wereld is er vol van. Je bent maar een armoedzaaier als je er niet aan meedoet. Wanneer satan met de wereld als zijn handlanger ons aanport is dat altijd aanlokkelijk. Ze porren ons niet aan met iets dat voor ons hart niet verleidelijk is. Voor Eva was het een mooie vrucht. Voor Lot een aanlokkelijke stad. Voor David een mooie vrouw. Voor Absalom het koninkrijk. Voor Petrus zijn eigen hachje. Enzovoorts. Wat bij al die verleidingen ontbreekt is het feit dat ze alleen focussen op het hier en nu en het eeuwige wee achterwege laten voor allen die buiten God rekenen.

7b. De apostel Paulus vermaant: *'Die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzingen in verderf en ondergang.'* (1 Timotheüs 6:10) En de apostel Jakobus windt er ook geen doekjes om: *'Welaan nu, gij rijken, weent en huilt over uw ellendigheden, die over u komen. Uw rijkdom is verrot, en uw klederen zijn van de motten gegeten geworden; uw goud en zilver is verroest; en hun roest zal u zijn tot een getuigenis, en zal uw vlees als een vuur verteren; gij hebt schatten vergaderd in de laatste dagen. Ziet, het loon der werklieden, die uw landen gemaaid hebben, welke van u verkort is, roept; en het geschrei dergenen, die geoogst hebben, is gekomen tot in de oren van den HEERE Sebaoth, Gij hebt lekkerlijk geleeft op de aarde, en wellusten gevolgd; gij hebt uw harten gevoed als in een dag der slachting. Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den rechtvaardige; en hij wederstaat u niet.'* (Jakobus 5:1-6) Beide apostelen hebben hun vermaning geleerd van Salomo in Spreuken.

8. Na alles wat gezegd is, is de grote vraag wel deze: hoe kunnen we de verleidingen van satan, de wereld en ons eigen hart weerstaan. Tussen de regels door hebben we in het voorgaande daar al het nodige van geschreven. Maar 1 Petrus 5:8-9a geeft daarop een duidelijk antwoord: *'Zijt nuchteren, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende, wien hij zou mogen verslinden; dewelken wederstaat, vast zijnde in het geloof.'*

9a. Bewillig niet! Zo lezen we het laatste van onze tekst. Ja, maar hoe wanneer de verleidingen zo veel zijn en zo aannemelijk worden voorgesteld? Het antwoord is duidelijk: vast zijnde in het geloof! Maar dat geloof heeft dan wel handen en voeten gekregen in een goed en harmonieus gezin onder de vreeze des HEEREN. En dat geloof heeft ook handen en voeten gekregen door de

vermaning van vader en de onderwijzing van moeder; en breder getrokken door het onderwijs op school en door de catechisatie in de kerk.

9b. Salomo doet hier een beroep op het willen of liever het niet willen van de zonde door de jongeling. Werkelijk, inwilligen van de verleiding leidt tot zonde. Eva stemde toe voordat ze van de vrucht nam (Genesis 3:6). Achan had een begeerte tot de buit voordat hij het werkelijk nam al probeerde hij het voor de buitenwacht te verbergen (Jozua 7:21). Jozef weigerde tegen de HEERE te zondigen en werd gered (Genesis 39:8-9). Job werd zwaar in verzoeking gebracht maar in dit alles zondigde hij niet (Job 1:22, 2:10). Het ergste dat de duivel kan doen is ons verleiden. Maar hij kan ons niet tot zonde dwingen! Wel probeert hij ons uit alle macht te verleiden en vaak heel subtiel, maar het is onze eigen keuze of we bezwijken of niet. De apostel Jakobus zegt dat de zonde uit onszelf voorkomt (Jakobus 1:13-15). Want al heeft een mens sinds de zondeval geen vrije wil, hij heeft wel een eigen wil en is zelf verantwoordelijk voor zijn daden (Romeinen 7:14-17, 19-20, 23). Ook al komt de verleiding niet tot de daad zelf en bewaart de HEERE er ons voor, het legt de verantwoordelijkheid wel aan onze eigen deur.

9c. Salomo is een wijze leermeester. Aan de ene kant moeten zonen en dochters, jongeren in het algemeen, weten dat er in hun jonge leven misdadigers zijn, kennelijk een reële mogelijkheid en werkelijkheid in de maatschappij van Israël toen, die hen met verleidelijke praatjes willen recruteren in het leger van zondaren onder opperbevel van de duivel door hen te bestoken met adviezen die hen van de wegen van Gods Woord en in het bijzonder van de vreeze des HEEREN willen afvoeren. Daarom laat hij hen weten wat er achter de verlokkingen van deze zondaars schuil gaat. Aan de andere kant laat hij de verantwoordelijkheid om erop in te gaan bij jongeren zelf opdat ze weten waartegen ze neen zeggen. Maar hij zegt wel: ga er niet op in! Heb er geen gemeenschap mee! Dat moet je beslist niet willen! Geef door de genade van de Heilige Geest in het geringste niet toe! De theologie van de Reformatie was op de "scholastiek" van Gods Woord gebouwd, de theologie van vandaag is gebouwd op het elastiek van moderne overtuigingen die je kunt uitrekken zover je kunt waardoor je geen theologie overhoudt. Zie ook Jesaja 3:14.

Toepassing.

VAN DE BEKENDE BILLY GRAHAM IS DE OPMERKING: "DE PSALMEN LEREN ONS HOE WIJ ONS IN DE VERHOUDING TOT GOD MOETEN STELLEN; DE SPREUKEN LEREN ONS HOE WIJ MET ONZE MEDEMENSEN MOETEN OMGAAN."

1. In wezen gaat het in onze tekst en in het algemeen in de verzen 10-19 om handhaving van het zesde gebod: Gij zult niet doodslaan⁴⁶. In genoemde boek schrijft Ds. Jac. Van Dijk in deze serie van avondoverdenkingen voor de radio over "Honger naar bezit en moord". En dat omschrijft precies wat het onderwerp is. Zonder de omtuining van Gods wet hongert een mens naar bezit en moord. Denk maar aan David toen hij zijn morgengebed was vergeten! En denk ook aan Achab en de wijngaard van Naboth! Laten we maar geen stenen op hen werpen want datzelfde leeft ook van nature in ons eigen hart. Ook ik heb tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd, geen daarvan gehouden en ben nog steeds tot alle boosheid geneigd (Heidelberger Catechismus zondag 23). Daarbij verbiedt God nijd, haat, toorn en gebiedt dat we onze naaste zullen liefhebben, hem geduld, vrede, zachtmoedigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade afkeren en ook onze vijanden goed doen (Heidelberger Catechismus, zondag 40). Natuurlijk zullen wij onze Catechismus best kennen want dit belijdenisgeschrift spreekt Gods Woord na maar ... wie leeft er uit? Wie weet zichzelf te beheersen dan alleen degene wiens hart vernieuwd is door Gods Geest?

2. Ieder mens heeft door zijn afkomst uit Adam en Eva het vermogen in zich om op wrede wijze het bloed van anderen te vergieten. Kaïn is er al mee begonnen door de broedermoord op Abel. En ook het geslacht van Seth en Enos (behalve Henoah, Lamech en Noach) ging in dat spoor verder totdat er tenslotte bij de zondvloed slechts acht in de ark behouden werden. De Bijbel gaat er nooit van uit dat afkomst op wat voor manier dan ook een garantie is tegen kwaad. Vergelijk Job 24. Ook leren we er niet uit dat alleen armen vatbaar zijn voor geweld. Op de koppelriemen van SS-ers die in de Tweede Wereldoorlog 6 miljoen joden vermoord hebben stond geschreven: Gott mit uns! Wie bemiddeld is kan ook zwakken en gebrekkigen in de samenleving in het stof laten kruipen door middel van meedogenloze economische praktijken al houden ze zich stipt aan de regels.

⁴⁶ Zie Ds. L. Beck e.a., De tien geboden in Spreuken, Kampen, z.j., pag. 39-46.
vrijdag 2 augustus 2019

Kinderen uit de sociale midden- of bovenklasse komen misschien in de verleiding om voor een bedrijf te gaan werken dat winst maakt door werknemers uit te buiten of dat net binnen de marge van de wet succesvol is ten koste van recht en waarheid. De apostel vermaant in Hebreë 3:13: *'Maar vermaant elkander te allen dage, zolang als het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit u verhard worde door de verleiding der zonde'*.

3. Het is een gegeven dat kinderen bij het volwassen worden moeten leren om op eigen benen te staan. Dan moeten ze de beschermde omgeving van hun ouderlijk huis en de warme kring van hun vader en moeder, broers en zusters en andere familieleden verlaten en de wijde wereld intrekken met alle gevaren die dat met zich meebrengt. Zijn ze er tegen bestand? Hebben ze genoeg bagage meegekregen? Zijn ze werkelijk in hun ziel overtuigd dat de vreeze des HEEREN het goede is en de basis van hun bestaan? Dat zal dan immers blijken wanneer ze aangevallen worden door zondaars die ondanks al hun verleidelijke woorden op hun bloed uit zijn.

4. De verleidingen die op de loer liggen zijn legio. In het algemeen zijn ze te verdelen in twee groepen; verleidingen van binnen uit en van buiten af. Want er is een veelheid van boze gedachten in de kleine wereld binnen een mens. En er is een veelheid van boze gedachten in de grote wereld buiten een mens.

4a. Er zijn veel boze gedachten in de kleine wereld binnen een mens. Want ieder mens en vooral jongeren heeft eigen gedachten en verlangens. En dat zijn als gevolg van onze zondeval altijd boze gedachten en verlangens. Christus waarschuwt ervoor in Mattheüs 15:19, *'want uit het hart komen voort boze bedenkingen'*. Dat is wat er binnen in ons leeft. En wat erop volgt zijn: *'doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen'*. Dat is wat uit die boze gedachten en verlangens voortkomt; werkelijk een heel leger. Weet dat gedachten vleugels hebben. Je kunt ze nooit stil houden. Ze gaan overal heen, vliegen over elk verboden veld, keren als duiven terug naar hun hokken door de lucht zonder een spoor na te laten. Deze gedachten zijn vergezeld met zonde en hoeven niet bang te zijn dat ze ontdekt worden al bedenken ze onfrisse zaken. Daarmee slaan ze een brug naar het karakter van een onnozel jong mens die zo pas de godsdienstige en morele standaard van het gezin van zijn ouders heeft verlaten en verleiden hem tot de zonde van doodslag, overspel, hoererij, dieverij, valse getuigenis en lastering. Dat is inderdaad een huiveringwekkende groep maar let wel! ze gaan boze gedachten achterna! Calvijn had gelijk toen hij schreef dat ons hart van nature een fabriek is vol afgoderij. Daarom bad David: *'Schep mij een rein hart, o God! en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest'* (Psalm 51:12). We hebben er eerder al op gewezen dat de zondaars van vers 10 al het mogelijke eraan doen dat velen hen op hun boze weg volgen. Ze zijn meesters in het maken van recruten in het leger van satan. Hij wil geen misdaad alleen plegen maar met zoveel mogelijk compagnons. Om deze gruwelijke ontdekking te openbaren zei Christus tot de joden en ook tot ons: *'Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader derzelve leugen'* (Johannes 8:44).

4b. Er zijn veel boze gedachten in de grote wereld buiten een mens. Wie denkt dat hij een rustige wandeling kan maken in deze wereld uit het zicht van zijn ouders vergist zich deernig al gaat het vaak heel geleidelijk bergafwaarts. Je kan denken dat je zo sterk bent als Simson maar via Delila overwonnen de Filistijnen hem en werd hij hen tot slaaf. Als jongere wil je graag bij de groep horen maar laat het dan een groep zijn van ware christenen die jou kunnen leiden op de weg der zaligheid en niet een groep van gangsters die je opleiden om kwaad te doen. Bedenk dat je geen meester bent over jezelf! Als God jouw Meester niet is geworden door wedergeboorte, geloof en bekering is satan jouw meester en doe je alles wat je baas wil. Werkelijk, hij is een vijand die je wil vernietigen nadat je alles hebt gedaan om bij hem in een goed blaadje te komen. Bedenk de uiterst belangrijke regel uit de Oudheid: "Obsta principiis", dat wil zeggen: biedt weerstand bij het begin! Deze regel kan nooit overschat worden immers is de prijs groot. Alles staat op het spel. Het leven staat op het spel. Tijd en eeuwigheid staan op het spel. Lichaam en ziel staan op het spel. Al wat je hebt en waar je op hoopt, het staat allemaal op het spel. Het is in deze winst of verlies! Waakt voor het begin van zonde! Christus zei tot Zijn discipelen (let wel: discipelen die Hem drie jaar lang waren gevolgd!): *'Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt'* (Mattheüs 26:41a; zie ook Markus 14:38a; Lukas 22:40b)!

4c. Laat ik twee verleidingen noemen waarmee de legio zondaars van vers 10 en achter hen hun duivelse aanvoerder de zoon willen verlokken:

- De eerste is de wereld van de massamedia waarmee satan z'n duizenden ook onder reformatorische jongeren verslaat. Het begint vaak zo geniepig. Wie wil er nu graag een eenling zijn in de massa jongeren die ermee dwepen? Wie wil nu uitgescholden worden voor digibeet? Er worden hele studies gewijd om het gevaar van deze verslaving duidelijk te maken, maar wie luistert er naar?
- Het tweede is de wereld van alcohol en dronkenschap. Ook met deze verslaving heeft satan z'n duizenden verslagen. Verwoesting van gezinnen, kinderen, mannen en vrouwen en krankzinnigheid. We laten het slechts bij deze twee. Werkelijk, satan is een meester in het vissen. Zijn aas ziet er heel aantrekkelijk uit. Maar het einde is de dood!

4d. We hebben de grote gevaren enigszins getoond waaraan jongeren op hun weg door de wereld van dit aardse leven bloot staan. Het is daarom alleszins de moeite waard om de middelen te beproeven om aan al deze gevaren te ontkomen. En het beste middel dat God geeft is de Geestelijke wapenrusting van Efeze 6:10-20. Doet deze aan! En gebruik het achtwoord: bewillig niet! Het kortste antwoord is het beste! Punt uit! De sterkte van onze tegenstander is geleidelijk, zachtjes aan! Laat onze sterkte zijn: neen, resoluut en totaal! *'Ga weg achter Mij, satan'*, zei Jezus tot Petrus! (Mattheüs 16:23) De apostel Paulus vermaant met een citaat uit Jesaja 52:11-12: *'Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de HEERE, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen'* (2 Korinthe 6:17). Laten we nagaan welke middelen de HEERE geeft om weerstand te bieden tegen de listige omléidingen van de duivel. Dat is in de eerste plaats Gods Woord en het gebed. Daarnaast zijn er nog andere meer sociale middelen die God gebruikt om jongeren op hun reis door de wereld te bewaren op de weg des heils. Ik noem er vier: gedrag; lezen; liefdadigheid; en goed gezelschap.

- Eén van de eerste sociale middelen die God gebruikt om jongeren in hun jeugd te bewaren voor de wereld is ons gedrag zoals bijvoorbeeld het tonen van beleefdheid. Nu kan beleefdheid een min of meer aangeboren karaktereigenschap zijn en een natuurlijke vrucht van opvoeding maar iemand die nors is en een ander zo tegemoet treedt moet niet denken dat hij het hart van een jongere inwint. Maar het tonen van beleefdheid in onze gedragingen samen met gelovige godsvrucht verspreidt zegen in ons leven en bewaart voor zonde. Als ik mij niet vergis ontbreekt een normale vorm van beleefdheid in onze samenleving. Onze maatschappij is sterk individualistisch ingesteld met de gedachte: als ik maar aan mijn trekken kom en een ander moet maar zien. Beleefdheid is dan een anachronisme en overdreven. Naast beleefdheid op alle gebied ook in ons spreken, kunnen we netheid noemen in huis en persoonlijk; eerbied ook voor het door God ingestelde gezag; het hanteren van aan Gods Woord ontleende normen in onze normloze tijd; enzovoorts. Daar ga ik nu niet nader op in.
- Als tweede middel dat God gebruikt om ons op de goede weg te houden is lezen. Een variant op een bekend gezegde luidt: zeg mij welk boek u leest en ik zal zeggen wie uzelf bent. Via e-reader zijn doorgaans geen nuttige boeken te lezen, het is veelal bagger; al zijn er uitzonderingen. Nu hoeven nuttige boeken niet altijd theologische boeken te zijn. Het kunnen ook goede, historische boeken zijn mits verantwoord volgens Bijbelse normen. In elk geval is nodig om boeken te lezen die je tot nadenken stemmen en waarover je reflecteert. Het lezen van nuttige boeken voorkomt dat jongeren en ook ouderen hun kostbare tijd verdoen aan massamedia of aan waardeloze en ijdele gesprekken. Ik ben ervan overtuigd dat de duivel niets liever wil dat we onze tijd aan allerlei zaken besteden behalve aan God. Werkelijk nuttige boeken zijn bijvoorbeeld het lezen van de oorlogen van Caesar of de gedichten van Vergilius in de oorspronkelijke taal, het Latijn; boeken over vaderlandse geschiedenis naast bijvoorbeeld het boek van John Bunyan, Eens Christenreize naar de eeuwigheid. In elk geval bewaart een dergelijk leesgedrag voor veel zonde.

- Een derde middel dat God gebruikt om ons voor struikelen te bewaren is het betrachten van liefdadigheid. En dat mag best wat kosten. Ik hoorde laatst iemand zeggen: het zou goed zijn om eens een keer wat voor een ander over te hebben. Hij bedoelde dat sarcastisch. Want sommige mensen denken alleen aan zichzelf. We hebben grote bewondering voor al die jonge mensen die (een deel van) hun vakantie opofferen om hun naasten in nood te helpen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de organisatie van Mercy Ships die in ontwikkelingslanden via vrijwilligers operaties uitvoert die inwoners van deze landen niet kunnen bekostigen. Er zouden nog veel meer voorbeelden te noemen zijn. In verpleeghuizen zoals Salem in Ridderkerk wordt heel veel door vrijwilligers gedaan. Daarnaast zijn er vele non-profit organisaties. Laten de kinderen van het licht wijzer zijn dan de kinderen van de duisternis (vergelijk Lukas 16:8; Johannes 12:36; Efeze 5:8; en 1 Thessalonicensen 5:5)! Liefdadigheid kun je ook betrachten door voor een buurman die gebrekkig is wat te betekenen al is het in jouw oog maar een kleinigheidje. Wie iemand een beker koud water te drinken geeft in de naam van een discipel zal zijn loon geenszins verliezen (zie Mattheüs 10:42). Dergelijke liefdadigheid in Christus' Naam (!) beslist in wezen over hel of hemel in het laatste oordeel (zie Mattheüs 25:31-46).
- Ook het vierde en laatste middel dat ik noem en dat God gebruikt naast vele andere is het middel van goed gezelschap. En daarmee bedoelen we mensen die betrouwbaar met je omgaan, met je kunnen huilen en lachen en die met je kunnen spreken over aardse en over geestelijke zaken zonder dat je de gedachte hebt dat ze jouw zaken in het openbaar brengen. Dergelijk gezelschap hebben vooral jonge mensen nodig die hen als vrienden in de strijd van het leven bemoeiden en hen tot wegwijzers zijn op reis naar de eeuwigheid. Jozef is een Bijbels voorbeeld die niet bezweek voor de verleidingen van de vrouw van Potifar. En waarom niet? Hij was toch zwak net als elk mens? Zeker maar God was met hem. God was niet ver van Jozef en Jozef was niet ver van God! In figuren uit de Christenreis zoals Evangelist, Helper, Getrouw en Hopende heeft Bunyan zulke vrienden getekend. En hebben wij zulk gezelschap niet heel ons leven nodig, ook in de strijd in onze ouderdom? Vanzelfsprekend zijn deze vrienden ondergeschikt aan die Liefhebber, Die meer aankleeft dan een broeder (zie Spreuken 18:24), onze HEERE Jezus Christus. Wie deze Vriend heeft, heeft alles wat nodig is in leven en sterven. Hij reist als jongere en oudere veilig en komt behouden aan land. Deze Vriend zegt: *'Roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.'* (Psalm 50:15)

Laten we bedenken dat wij allen op weg zijn naar de eeuwigheid en dat we eens zullen staan voor het aangezicht van de levende God Die ons rekenschap vraagt hoe we hebben gewandeld, hoe we hebben geleefd en voor wie wij tot een hand en voet zijn geweest. Bovengenoemde middelen zijn goed om ter hand te nemen maar ze zijn onderworpen aan Hem Die ons in onze jeugd en gedurende heel ons leven bewaart en spaart en ons voor wankelen wil behoeden. Zowel in onze jeugd als in onze ouderdom is ons hart een slagveld tussen satan en de grote Tegenstander van satan Die hem aan het kruis verslagen en door Zijn opstanding uit de dood over hem getriomfeerd heeft: Christus Jezus alleen. Het gaat er dan ook voortdurend om dat we uit genade in Christus zijn want tenzij Christus in ons hart woont zal de vijand met zijn verzoeken terugkomen en zijn triomfen over ons vieren. In eigen kracht zullen wij onze vijanden nooit de baas worden maar onder de hemelse Opperbevelhebber van onze zaligheid zullen we strijden en overwinnen. De gezichten van allen die ons tot zonde willen aanzetten en die vrolijk schijnen in het licht van brandende hartstochten, zullen lijken als afschuwelijke spoken in de nacht wanneer we in het geloof letten op de liefde van Christus. En we bidden: amen, kom, HEERE Jezus, ja, kom haastiglijk!